

Neka pravila vezana uz česte pogreške u pismenim radovima učenika

Pisanje negacije *ne* uz glagole

OSNOVNO PRAVILO:

Niječna riječ *ne* piše se odvojeno od **glagola**:

ne znam, ne zna, ne dam, ne vidim, ne misleći, ne bih, ne bi...

IZNIMKE:

Piše se sastavljeno:

- *nemam, nemaš, nema, nemamo, nemate, nemaju* (to je negacija glagola „imati“)
- *nemoj, nemojmo, nemojte*
- *neću, nećeš, neće, nećemo, nećete, neće* (to se može pisati i razdvojeno)

Niječna riječ „ne“ **s ostalim vrstama riječi** piše se spojeno:

neznanac, nemir, nedužan, nečist, netko, nešto, nekako, nekoliko...

Pisanje glagola u infinitivu (obliku na **-ti, -ći**)

npr. *pisati, raditi, doći, reći...*

OSNOVNO PRAVILO:

U tim oblicima završno slovo **-i** uvijek se piše. Na primjer:

Sutra ću raditi, pisati, igrati se. Reći ću ti. Ispeći ćemo kolače. Doći ću. Tebi ću reći istinu.
Mi ćemo ispeći kolače. Volim plesati, pjevati, ići u kazalište.

IZNIMKA:

Ne piše se samo onda kada se u rečenici odmah iza oblika **S nastavkom -ti** (s desne strane) nalazi pomoćni glagol *ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će*. Na primjer:

Radit ću. Pisat ću. Igrat ćemo se. Past ćeš.

Pisanje prijedloga *s/sa*

OSNOVNO PRAVILO: Piše se „s“, a ne „sa“.

IZNIMKE:

Pišemo „sa“ jedino u sljedećim slučajevima [najvažnije je upamtiti pravilo *pod a i b*]:

- ispred riječi koje počinju sa s, š, z, ž**
(*sa sestrom, sa zubarom, sa ženom, sa šeširom...*)
- ispred riječi „mnom“: sa mnom**
- ispred riječi koje počinju s dva suglasnika, od kojih je drugi s, š, z** (*sa psom, sa pšenicom, sa Ksenijom...*)
- ispred stanke u rečenici:**
Upoznao sam se sa, nećete vjerovati, najbržim čovjekom na svijetu.
- kad se iza „sa“ nalazi slovo ili slova koja ne čine riječ:**
Riječi sa č i ć zadaju nam mnogo problema, a ništa manje riječi sa i je, je. Svi kojima ime počinje sa b neka izađu!

Upitni izraz **da li**“?

U hrvatskome književnom jeziku ne koristi se upitni izraz „**da li**“. Umjesto njega koristi se samo upitna riječ **li**.

Primjeri:

**Da li želite ići na izlet?* → *Želite li ići na izlet?*   **Da li vam je on to rekao?* → *Je li vam on to rekao?*
**Da li možete svi doći u osam?* → *Možete li svi doći u osam?*   *Da li ćete doći → *Hoćete li doći.*

Vrlo rijetko, i to obično u složenim rečenicama, izraz „*da li*“ ne može se zamijeniti riječcom *li* pa ga je ispravno upotrijebiti, npr.

Pitao se da li da djedu kaže istinu. Da li im sve reći ili ne, pitao se Ivan.

(Uz malu izmjenju i to se može reći s riječcom *li*: *Pitao se treba li djedu kazati istinu. Treba li im sve reći ili ne, pitao se Ivan.*)

Nije ispravno koristiti se upitnim izrazom „je li“ onda kada se može uporabiti samo upitna riječca **li**.

Npr. **Je li ćemo morati svi ići?* → *Hoćemo li morati svi ići?*

**Je li moramo svi doći?* → *Moramo li svi doći?*

Nastavak u prezentu i imperativu u množini

Nastavci u 1. i 2. licu množine prezenta i imperativa pišu se spojeno s osnovom riječi:

Sutra *će mo doći. > ćemo   *Dolazi mo oko 8 sati. > Dolazimo...   *Dolazi te li sutra? > Dolazite...
*Nemoj te to raditi. > Nemojte...   *Prenesi te sve van. > Prenesite...   *Dogovori mo se sad. > Dogovorimo...

Nekad „te“ nije nastavak, nego je riječ, zamjenica:

Ponesi te bilježnice. Ponesite te bilježnice. Vrti te oko malog prsta. Dolazi te posjetiti.

Pisanje upravnoga govora

UPRAVNI GOVOR S DESNE STRANE	
NAVODNICI	CRTICA
<p><i>Rekao sam mu: „Idem u trgovinu.“</i></p> <p><i>Molio je: „Pustite me na miru!“</i></p> <p><i>Ivan je pitao: „Koliko je sati?“</i></p>	<p><i>Rekao sam mu: - Idem u trgovinu.</i></p> <p><i>Molio je: - Pustite me na miru!</i></p> <p><i>Ivan je pitao: - Koliko je sati?</i></p>
UPRAVNI GOVOR S LIJEVE STRANE	
<p><i>„Idem u trgovinu“, rekao sam mu.</i></p> <p><i>„Pustite me na miru!“ molio je.</i></p> <p><i>„Koliko je sati?“ pitao je Ivan.</i></p>	<p><i>- Idem u trgovinu - rekao sam mu.</i></p> <p><i>- Pustite me na miru! - molio je.</i></p> <p><i>- Koliko je sati? - pitao je Ivan.</i></p>
UPRAVNI GOVOR I S LIJEVE I S DESNE STRANE PRIPOVJEDAČEVIH RIJEČI	
<p><i>„Danas ćemo“, započeo je profesor, „govoriti o navodnicima.“</i></p>	<p><i>- Danas ćemo - započeo je profesor - govoriti o navodnicima.</i></p>
VIŠE REČENICA UPRAVNOGA GOVORA UNUTAR JEDNE REČENICE	
<p><i>Rekao sam mu: „Nemoj to raditi“, a on mi je odgovorio: „Dobro, profesore.“</i></p>	<p><i>Rekao sam mu: - Nemoj to raditi - a on mi je odgovorio: - Dobro, profesore.</i></p>

KAKO PISATI VLASTITA IMENA S VIŠE RIJEČI ?

1. PRAVILO

U nazivu GRADA, SELA (nekad se selo ili gradić naziva MJESTO) i DRŽAVE svaka riječ piše se velikim slovom (osim veznika i prijedloga).

Primjeri:

Staro Petrovo Selo, Slavonski Brod, Brod na Kupi, Velika Gorica, Baška Voda, Dugo Selo, Velika Mlaka, Stubičke Toplice (mjesto), Republika Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Sjedinjene Američke Države, Veliko Vojvodstvo Luksemburg...

2. PRAVILO

U svim ostalim vlastitim imena od više riječi samo se prva riječ piše velikim slovom, a sve ostale malim.

Još primjera:

Zagrebački velesajam, Hrvatski sabor, Zagrebačka banka, Autobusni kolodvor Zagreb, Stubičke toplice (toplice), Jadransko more, Aleja pomoraca, Ulica lipa...

Ako se u jedno vlastito ime „ubacuje“ drugo, ono se, naravno, mora pisati kako se i prije pisalo, npr.

Strah u Ulici lipa, Udruga veterana Domovinskog rata, Dječja kirurgija Dječje bolnice, Ulica kralja Zvonimira, Osnovna škola Većeslava Holjevca, Vlada Republike Hrvatske ...

KAKO SE PIŠU IMENA NARODA, STANOVNIKA NEKOG GRADA, POKRAJINE ITD.?

Velikim se početnim slovom pišu:

- imena za pripadnika nekog naroda: *Hrvat, Hrvatica, Talijan, Talijanka, Slovenac, Slovenka...*
- imena za stanovnika neke pokrajine, otoka, poluotoka: *Zagorac, Dalmatinac, Slavonac, Bračanin, Istranin...*
- imena za stanovnika naseljenih mjesta (sela, četvrti, gradova): *Splićanin, Zadranin, Sigećanin, Zagrepčanin...*

Kako se pišu posvojni pridjevi izvedeni od vlastitih imena?

Ako se tvore nastavcima -ov, -ev, -in; pišu se velikim početnim slovom:

Ivanov, Martinin, Jakovljević, Tomislavov, Antin, Anin, Večernjakov, Plivin, Dalmatinčev, Hrvatov...

Ako se tvore nastavcima -ski, -ški, -čki, -čki; pišu se malim početnim slovom:

hrvatski krajevi, zagorski brjegovi, zagrebačke ulice, češki turisti, gospički osnovnoškolci...

*HTJEO, *VIDJEO, *DONIJEAO...

Muški rod glagolskoga pridjeva radnog (njime se koristimo u perfektu) završava glasom **o**. Ispred toga glasa glasovni skupovi **ije, je** prelaze u **i**. (Ispred glasa **l** ostaje **ije, je**.)

*htjeo > htio

ALI: *htjeli, htjela, htjele, htjelo*

*smjeo > smio

ALI: *smjeli, smjela, smjele, smjelo*

*vidjeo > vidio

ALI: *vidjeli, vidjela, vidjele, vidjelo*

*donijeo > donio

ALI: *donijeli, donijela, donijele*

Iznimke su glagoli *jeo* i *sjeo*.

JA BIH UČIO / *JA BI UČIO

U razgovornome jeziku u svim se osobama/licima kondicionala prvog koristi oblik „bi“. U književnome jeziku nije tako. Treba pripaziti na prvo lice jednine te prvo i drugo lice množine jer su oni različiti.

KONDICIONAL I. RAZGOVORNI JEZIK	KONDICIONAL I. STANDARDNI JEZIK
Ja bi učio.	Ja bih učio.
Ti bi učio.	Ti bi učio.
On bi učio.	On bi učio.
Mi bi učili.	Mi bismo učili.
Vi bi učili.	Vi biste učili.
Oni bi učili.	Oni bi učili.

Kada se ne piše ni s ni sa?

OSNOVNO PRAVILO:

Kada riječu u instrumentalu (pitanje: ČIME?) kazujemo sredstvo kojim subjekt nešto čini, ne piše se prijedlog s/sa.

Domaću zadaću pišemo olovkom. Vozim se autom. Pogodio me je spužvom. Spužva kojom (ne: s kojom) me je pogodio bila je mokra. Javit ću ti se mobitelom.

Katkad to sredstvo nije tako opipljivo, ali je ipak sredstvo:

Nanijeli ste nam uvredu takvim ponašanjem. (ne: s takvim ponašanjem) To ćemo riješiti dogovorom. Potjerao sam ih jednim pogledom.

IZNIMKE:

Ipak, kad kazujemo sredstvo riječima koje se ne dekliniraju, npr. priložima i većinom glavnih brojeva, moramo uporabiti prijedlog s/sa.

On mu je pomogao savjetima.

ALI: *On mu je pomogao s nekoliko savjeta.*

To ćemo riješiti dvama (trima, četirima) ugovorima.

ALI: *To ćemo riješiti s pet (šest, sedam, osam...) ugovora.*

NAVEZAK (NEOBVEZNI SAMOGLASNIK)

Navezak dolazi na kraju nekih riječi i nimalo ne mijenja njihovo značenje:

kad/kada, tad/tada, nikad/nikada, sad/sada, dobrog/dobroga, tvog/tvoga, hrvatskog/ hrvatskoga, dobrom/dobrome/dobromu, hrvatskom/hrvatskome/hrvatskomu, tvom/tvome/tvomu...

Vidimo da katkad biramo između dvaju oblika, katkad između triju. **Što je ispravno? Ispravni su i oblici s naveskom i bez njega.** Što odabrati? Poslušajte malo rečenicu, riječ iza te riječi: birajte ono što vam ljepše zvuči.

Ipak neobvezna preporuka:

Duže oblike, sa samoglasnikom na kraju, dobro je upotrijebiti pred riječima koje počinju istim glasom kojim završava kraći oblik:

Kada dignem ovu čašu, zapjevajte! ...poslije velikoga gubitka krvi...

...na dobrome mjestu... Starijemu momku bilo je 18 godina.

Još jedna neobvezna preporuka!

Ako je u nizu više riječi koje mogu imati navezak, dobro je od prve riječi upotrijebiti duži oblik, a od ostalih kraći:

rječnik hrvatskoga književnog jezika,

neka pravila hrvatskoga standardnog jezika,

Toga dobrog, poštenog čovjeka uvijek ću se sjećati.

*Budem došao. → Doći ću.

U standardnome se jeziku futur drugi (*budem došao, budeš došao, bude došao, budemo došli, budete došli, budu došli*) ne upotrebljava za izricanje budućnosti u jednostavnim rečenicama. Tada se koristimo futurom prvim (*doći ću, doći ćeš...*).

**Budem došao.* > *Doći ću.*

**Budeš mi pomogao? *Budem.* > *Hoćeš li mi pomoći? Hoću.*

**Sutra ti budem donio knjigu.* > *Sutra ću ti donijeti knjigu.*

Futurom drugim koristimo se samo u složenim rečenicama za izricanje predradnje (zato se zove i *predbudaće vrijeme*), npr.

Ako *budeš dugo radio, nazovi me.*

Dok god nam budete dosađivali, ne ćemo vam vratiti loptu.

Učenici koji se budu najviše zalagali dobit će pohvalnice.

Kad budete išli u grad, ponesite kišobran.

*Gdje si krenuo? *Kud si krenuo? Kamo si krenuo?

U upitnim rečenicama (ili kad upitna rečenica postane dio neupravnoga govora) ispravno je za **cilj nekog kretanja** uporabiti prilog *kamo*, a ne priloge *gdje* i *kud*.

Dakle, ne valja:

**Gdje si pošao? *Kud si pošao? *Gdje ćeš? *Kud ćeš? *Ne znam gdje idemo.*

nego:

Kamo si pošao? Kamo ćeš? Ne znam kamo idemo.

jer se u tim rečenicama propituje **cilj nekoga kretanja**.

Prilog *gdje* koristi se u pitanjima za mjesto odvijanja radnje: *Gdje si bio? Gdje se to dogodilo?*

Prilog *kuda* koristi se u pitanjima za prostor kretanja: *Kuda si došao? Kuda ćete proći?*

Vokativ i zarez

Vokativ je samostalan padež kojim se kome obraćamo ili ga dozivamo. Ako je jače naglašen, može sam činiti uskličnu rečenicu, posebno kad njime dozivamo. Ako je slabije naglašen, možemo ga uklopiti u rečenicu, ali ga tada odjeljujemo zarezima.

Primjeri:

Ivane! Pričekaj me! Ivane, pričekaj me!

Petre! Zašto me ne povedeš? Petre, zašto me ne povedeš?

Jesi li donio lektiru, Petre?

Ti si, Ivane, dobio peticu. Reci mi, prijatelju, želiš li tu igricu?

Riječ u vokativu može uza se imati još pokoju riječ, koje s njom čine „vokativni skup“. One se tada zajedno odvajaju od ostalog dijela rečenice:

Oni su nas, moj dragi prijatelju, sve izdali.

Usklici i zarez

Usklici su samostalne riječi te često sami čine rečenicu. Tada iza njih stavljamo uskličnik, npr.

Ej! Hoćeš li ići s nama? Gle! Oblak ima oblik bicikla.

Ooo! Zaista ste nas iznenadili!

Usklik se može i uklopiti u rečenicu, ali ga tada moramo odvojiti zarezom. Takvim rečenicama obično on daje uskličnost, odnosno u pismu – uskličnik, npr.

Hej, stani! Ooo, zaista ste nas iznenadili!

Neki usklici (oni onomatopejski – koji oponašaju zvukove iz stvarnosti) mogu se potpuno uklopiti u rečenicu, npr.

Kad sam ga onda jednom pljus, pa tres, pao je k'o klada.

Kad sam ga onda jednom pljus! pa tres! pao je k'o klada.

Tu oni zapravo mijenjaju slične onomatopejske glagole/predikate: *pljusnuo, tresnuo*.

DONESEN ILI *DONEŠEN

Od korijeni *nesti* i *nijeti* izvedeni su brojni glagoli slična značenja: *iznesti / iznijeti, donesti / donijeti, ponesti / ponijeti...* Vidimo da su u infinitivu dva oblika. U književnome je jeziku ispravan samo drugi navedeni oblik: **iznijeti, donijeti, ponijeti...**

Čak su tri oblika glagolskoga pridjeva trpnog:

**iznešen / iznesen / iznijet*

**donešen / donesen / donijet*

**ponešen / ponesen / ponijet...*

U književnome jeziku prvi navedeni oblik nije ispravan, ostala dva jesu, ali treći navedeni oblik rijetko se koristi.

U glagolskom pridjevu radnom ispravni su oblici od glagola s korijenom *nijeti*, a ne od glagola s korijenom *nesti*, npr.

ne valja: **donesao, *donesla, *donesli...*

valja: *donio, donijela, donijeli...*